

ARBEJDER HISTORIE

TIDSSKRIFT FOR HISTORIE, KULTUR OG POLITIK

NR. 1 2022

SFAH

Arbejderhistorie – Tidsskrift for historie, kultur og politik

Udgivet af Selskabet for Arbejderhistorie (SFAH)

SFAH, Rømersgade 22, 1362 Kbh. K – sfah@sfah.dk – www.sfah.dk

ISSN/0107-8461/ISBN 87-87739-55-0

© SFAH og forfatterne

Et medlemskab af SFAH omfatter følgende:

- Tidsskriftet Arbejderhistorie to gange årligt
- 20% rabat på alle SFAHs bøger (dog undtaget tilbud)
- Indbydelse og gratis deltagelse i selskabets egne foredrag, arrangementer og læsekredse
- Månedlige nyhedsbreve
- En øget historisk viden og indsigt
- Mulighed for at støtte den historiske forskning i Danmark
- Styrket fagligt netværk

Som basismedlem (200 kr./studerende: 100 kr.) er du omfattet af ovenstående samt vil modtage tidsskriftet elektronisk to gange årligt (husk oplysning om e-mailadresse)

Som ordinært medlem (425 kr.) er du omfattet af ovenstående samt modtager tidsskriftet i trykt udgave (ca. 175 sider pr. nummer) to gange årligt

Som internationalt medlem (525 kr.) får du rabatterne osv. samt får tilsendt den trykte udgave af Arbejderhistorie to gange årligt til din adresse i udlandet.

Medlemskontingent pr. år

- Basismedlemskab: 200 kr./100 kr. for studerende
- Ordinært medlemskab: 425 kr.
- Internationalt medlemskab: 525 kr.
- Støttemedlemskab: 2.125 kr. (tre eks. af tidsskriftet pr. gang)

Indmeldelse sker via vores hjemmeside: www.sfah.dk. Du kan også indsætte beløbet via Mobilpay: 92597 (skriv navn, adresse og e-mail i beskedfeltet)

Illustrationerne i tidsskriftet stammer fra Arbejdermuseet & ABA's samlinger, med mindre andet er angivet.

Arbejderhistorie indekseres i bibliotek.dk og bringes i Historical Abstracts.

Skriv til os!

Redaktionen modtager gerne forslag til artikler, essay, debatindlæg og anmeldelser.

Det bestræbes at finde rettighedshavere til illustrationer. Evt. krænkelser af ophavsretten er derfor utilsigtet.

Layout: Anne Houe

Tryk: Tarm Bogtryk

Oversættelse af abstracts: Steve Parsons og forfatterne

Forsideillustration: Plakat, Aldrig mere krig, 1981

FORORD

Redaktionen

Debatten om kvinders arbejdsforhold og ikke mindst kønsliggørelsen af arbejdskraften er i de seneste år igen blevet aktuel. Siden 2017 har #MeToo-bevægelsen i flere omgange rejst en omfattende offentlig debat om sexisme, krænkende adfærd og seksuelle overgreb i arbejdslivet. Ydermere skabte overenskomstforhandlingerne og den efterfølgende sygeplejerskestrejke sidste år fornyet opmærksomhed på den kønsbetingede skævriddning af løn- og arbejdsvilkår på arbejdsmarkedet som følge af bl.a. Tjenestemandreformen fra 1969.

I dette nummer af *Arbejderhistorie* sætter vi med temaet “Køn på arbejde” fokus på køn og rettigheder i arbejdslivet ved at knytte nogle historiske perspektiver på kønnede og klassebestemte arbejdsrelationer.

Jakob Vrist Nielsen, ph.d. i overvågningshistorie, beskriver i sin artikel, “Telefoncentralen som et “Panaudikon?” den omfattende og hemmelige overvågning, som telefonselskaberne helt frem til 1973 udførte af telefonistinderne på danske telefoncentraler. Artiklen giver en vigtig analyse af, hvordan kvindelige arbejdstagere historisk set har været hegnet ind og udsat for adfærdsregulerende overvågning på en måde, hvor også deres køn blev anvendt som et argument for denne kontrol.

I artiklen “Køn på værfter” undersøger museumsinspektør Amanda Josephine Lohmann Jakobsen, hvordan køn skabes og forhandles gennem sprog, alder, seksualitet, klassetilhørsforhold samt fagområde i arbejdererindringer. Gennem interviews med mandlige og kvindelige værtsarbejdere, der arbejdede på danske stålskibsværfter i årene fra 1960 til 1980, viser artiklen blandt andet, hvordan nutidens kønsdebatter bevirker, at arbejdslivet bliver erindret på en anden måde end tidligere, når det gælder køn og seksualitet.

Ved årsskiftet var det 100 år siden, at *Tjendeloven* blev ophævet med *Medhjælperlovens* ikrafttrædelse 1. januar 1922. Dermed var der sat punktum for den systematiske diskrimination af tjenestefolk, der igennem århundreder havde stillet dem dårligere end andre ansatte. Ved samme anledning forsvandt også den forhadte skudsmålsbog, der var blevet symbolet på husbondens pa-

triarkalske magt over tyendet. I anledning af jubilæet bringer vi en tidslinje af museumsinspektør Rikke Lie Halberg.

Uden for temaet bringer vi derudover en forskningsartikel, der berører et andet aktuelt emne, nemlig den danske venstrefløjs forhold til Rusland. Det drejer sig om Frida Julie Jessens og Lasse Kønigs undersøgelse af splittelsen mellem konservative og fornyere i Danmarks Kommunistiske Parti (DKP) i slutningen af 1980'erne. Konflikten havde især rod i den politiske fornyelse i Sovjetunionen under Gorbatjovs ledelse og handlede blandt andet om demokratisyn og forholdet til kommunismens fortid. Den kom også til at påvirke DKP's deltagelse i venstrefløjsalliancen Enhedslisten og kulminerede på den skæbnesvangre partikongres i 1990.

Endelig kan du i dette nummer af *Arbejderhistorie* læse et debatessay om internationale erfaringer med organisering af vidensarbejdere skrevet af Bjarke Friborg, der er konsulent i fagforbundet Prosa og formand for de privatansatte i Dansk Magisterforening. Og så tager arkivar Jesper Jørgensen pulsen på det forgangne års anskaffelser af udenlandsk forskningslitteratur på Arbejdermuseet og ABA, ligesom du som sædvanligt kan dykke ned i anmeldelsektionen og finde inspiration til din arbejderhistoriske sommerferielæsning.

Rigtig god læselyst!

Redaktionen